

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleerland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3-klas 6)

Leerjaar 5

Thema 10

Water... voor nu en later

Werkboek 10

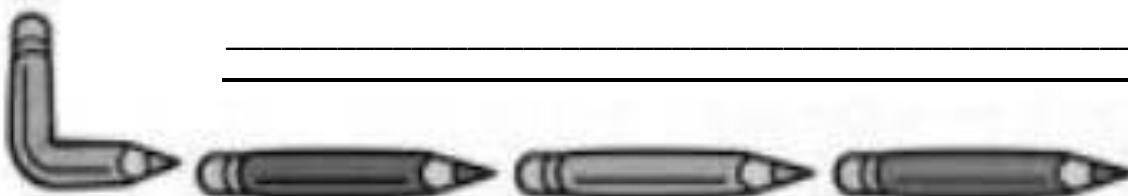


broodnodig:	Als iets broodnodig is, dan is het beslist nodig. Op aarde kunnen we water niet missen, omdat alle levende wezens water broodnodig hebben.
noodzakelijk:	Als iets noodzakelijk is, moet het gebeuren. Het is erg nodig. Water drinken is noodzakelijk, omdat een groot deel van ons lichaam uit water bestaat.
onmisbaar:	Als iets onmisbaar is, kun je er niet zonder. Water is onmisbaar voor het functioneren van onze organen. Bijna niemand staat erbij stil hoe onmisbaar water is.
van belang:	Als iets van belang is, is het belangrijk.
van levensbelang:	Als iets van levensbelang is, is het heel erg belangrijk. Voldoende drinkwater is bijvoorbeeld van levensbelang: zonder drinkwater kunnen mensen en dieren niet overleven.

1 Lees

- 1 Zonder voldoende drinkwater gaan we dood. Water is dus van **levensbelang**. Dit is hetzelfde als **noodzakelijk**, **broodnodig** en **onmisbaar**.

Kun jij nog meer redenen bedenken waarom water zo onmisbaar is? Schrijf er drie op.

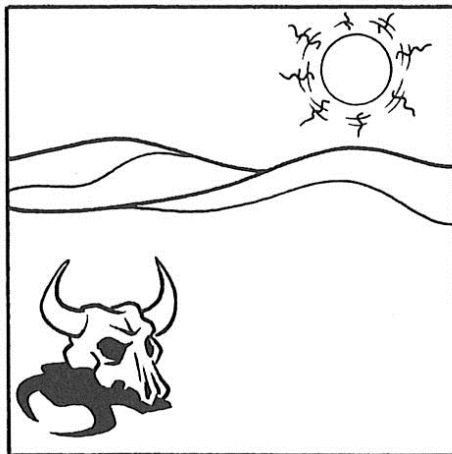




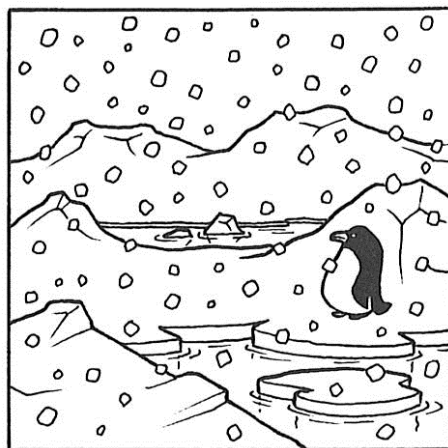
Woordenschat

- 2 Kijk hieronder naar de plaatjes van het water in verschillende delen van de wereld.
Schrijf onder het plaatje het land of het werelddeel dat erbij hoort. Kies uit de woorden in het hok.

Antarctica Afrika
Nederland







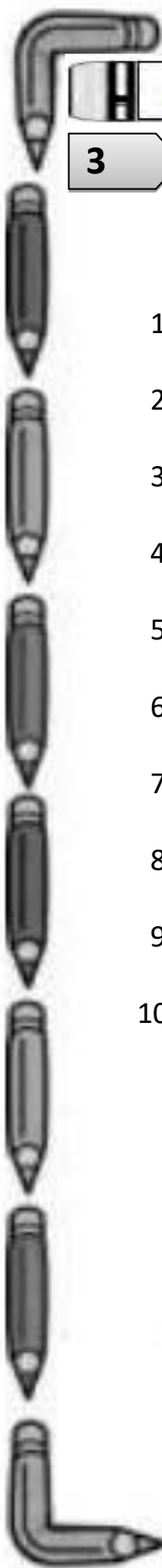


Woordenschat

2

Lucia gaat met haar moeder boodschappen doen. Moeder heeft een boodschappenlijstje gemaakt. Welke boodschappen zijn **van levensbelang**? En welke boodschappen zijn **niet van levensbelang**? Zet een streep onder de boodschappen die van levensbelang zijn.



 **Woordenschat**

3 Zijn de zinnen waar of niet waar?
Zet een kruisje in het goede hokje.

	waar	niet waar
1 Drinkwater is van levensbelang.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2 Een auto is broodnodig.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3 Pizza is onmisbaar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4 Water is noodzakelijk voor planten.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5 Zon is niet van belang voor planten.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6 Cola is van levensbelang voor kinderen.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7 Water is niet broodnodig.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8 Groenten en vruchten zijn onmisbaar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9 Sporten is niet noodzakelijk voor een mens.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10 Zuurstof is van belang voor mens en dier.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>





Woordenschat

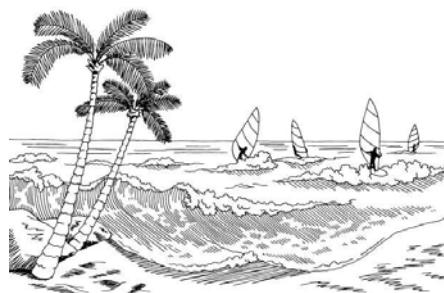
het grondwater: Grondwater is water dat in de bodem zit. Het kan na zuivering als drinkwater gebruikt worden.

de oceaan: Een oceaan is een heel grote zee. Op aarde zijn er 5 oceanen, die samen een hele grote zee vormen.

het ven: Een ven is een klein meertje in het bos. Dat is een ondiepe heldere plas met een modderige bodem.

- 1** Maak met drie woorden uit het hok een woordtrap. Vul het in van klein naar groot.

de oceaan het ven
de zee

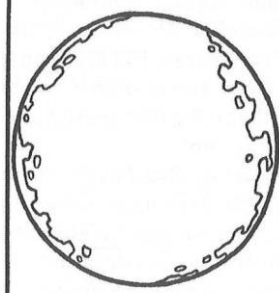




 Woordenschat

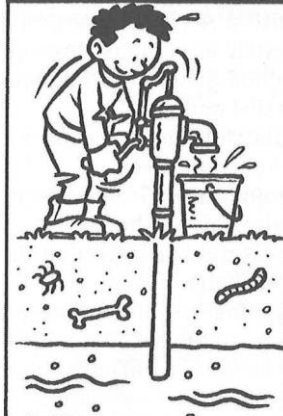
2

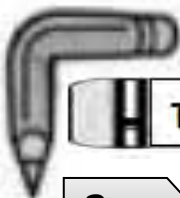
Weet jij de verschillen tussen **de oceaan**, **het ven** en **het grondwater**?

Vul de kenmerken in onder de plaatjes. Als je het niet weet, kun je afkijken in het woordenboek of googelen.

	<p>de oceaan</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
---	---

<p>het ven</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
---	---

	<p>het grondwater</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
---	--


Taalbeschouwing
3
Even herhalen! ONDERWERP - PERSOONSVORM - GEZEGDE

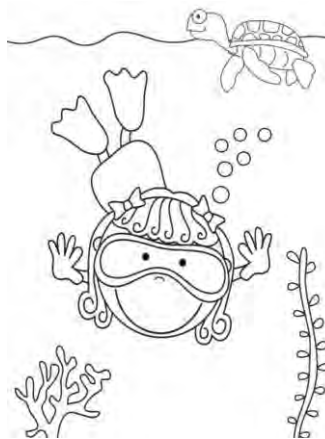
Laura gaat een uurtje zwemmen in de zee.

Het onderwerp vind je door je af te vragen
WIE of WAT iets doet. In deze zin is dat: Laura.

Het gezegde bestaat uit de werkwoorden die in de zin voorkomen.
Het gezegde vind je door je af te vragen
WAT ER GEDAAN WORDT. In deze zin is dat: gaat zwemmen.

De persoonsvorm vind je door de zin in een andere tijd te zetten.
Het woord dat verandert, is **de persoonsvorm**.

Laura ging een uurtje zwemmen in de zee.
Ging is dus de persoonsvorm.



Dus!
Eerst het onderwerp en het gezegde vaststellen.
Daarna de zin in een andere tijd zetten
en de persoonsvorm aanwijzen.

Vul in wat het waar-deel en het hoelang-deel is van deze zin.

het waar-deel = _____

het hoelang-deel = _____




Taalbeschouwing


4 Schrijf op hoe de **dikgedrukte** zinsdelen heten. Kies uit het hok.

waar-deel	wanneer-deel
hoe-deel	waarmee-deel



- 1 Tim zegt het **teleurgesteld**. _____
- 2 Pa staat **aan de rand van het meertje**. _____
- 3 **Vroeger** was het water nog schoon. _____
- 4 Ze vingen salamanders **met een netje**. _____

5 Lees de zin en vul in.

Vroeger kon je urenlang vissen in het meertje.



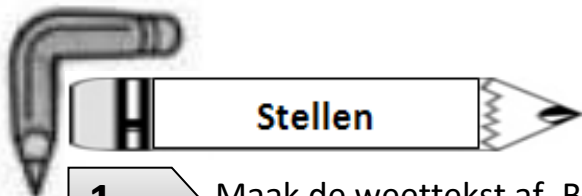
onderwerp = _____

gezegde = _____

persoonsvorm = _____

wanneer-deel = _____

waar-deel = _____



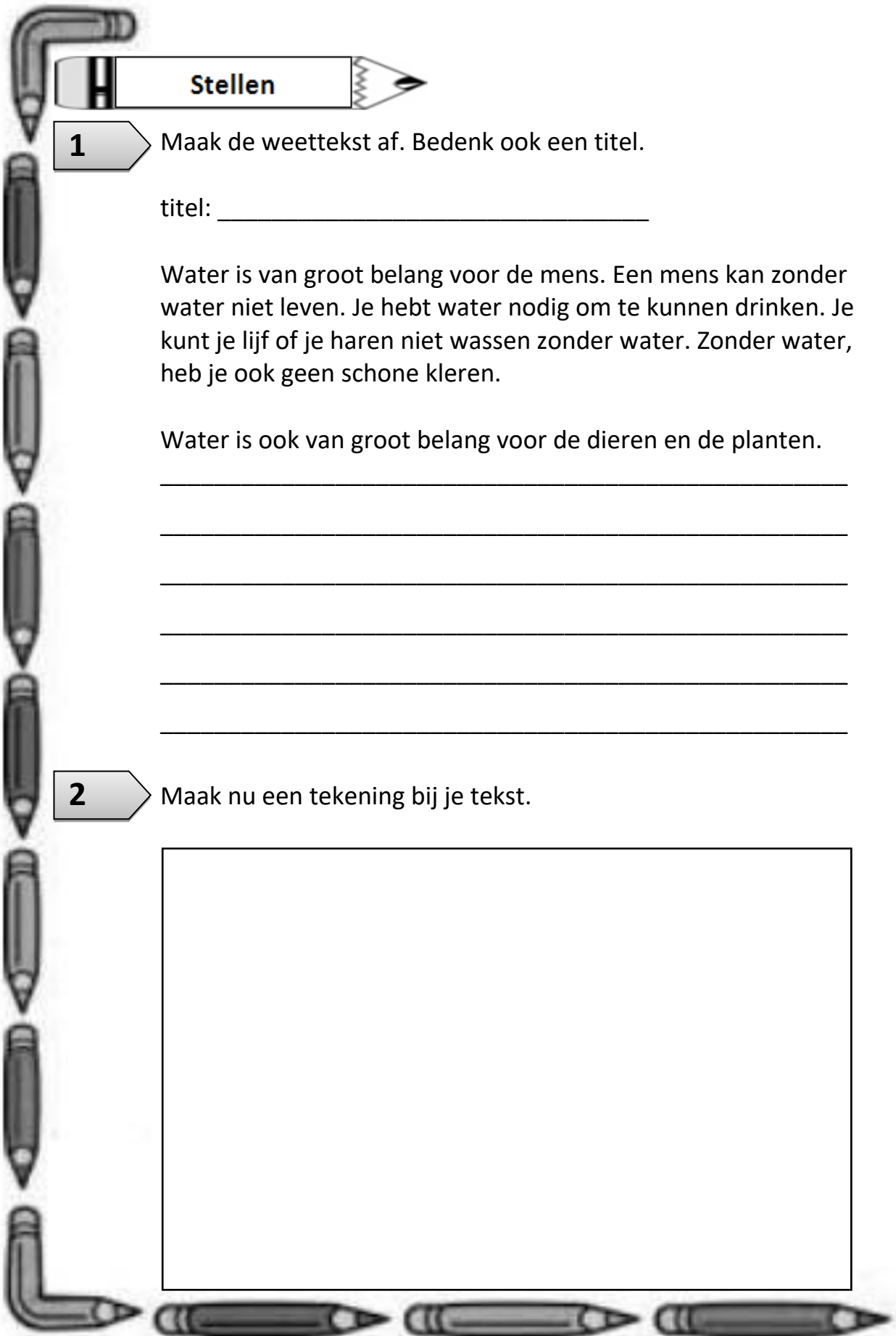
1 Maak de weettekst af. Bedenk ook een titel.

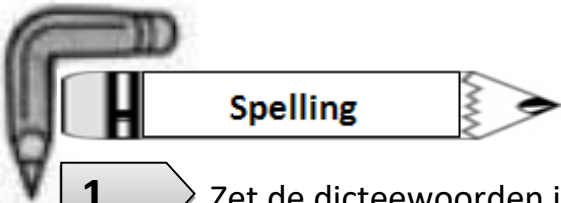
titel: _____

Water is van groot belang voor de mens. Een mens kan zonder water niet leven. Je hebt water nodig om te kunnen drinken. Je kunt je lijf of je haren niet wassen zonder water. Zonder water, heb je ook geen schone kleren.

Water is ook van groot belang voor de dieren en de planten.

2 Maak nu een tekening bij je tekst.

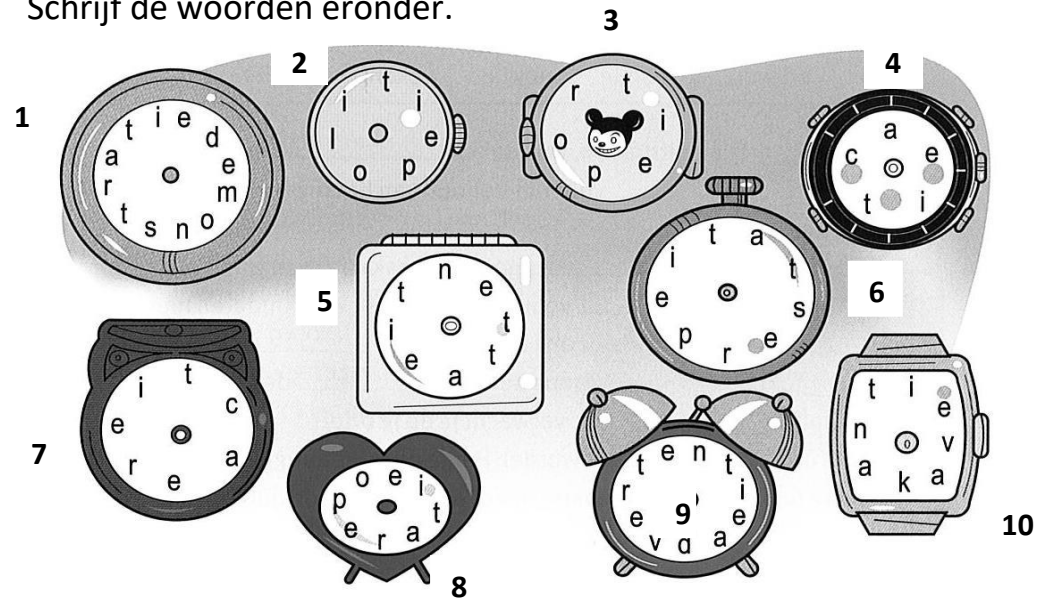
A large empty rectangular box with a thin black border, intended for a drawing related to the text above.



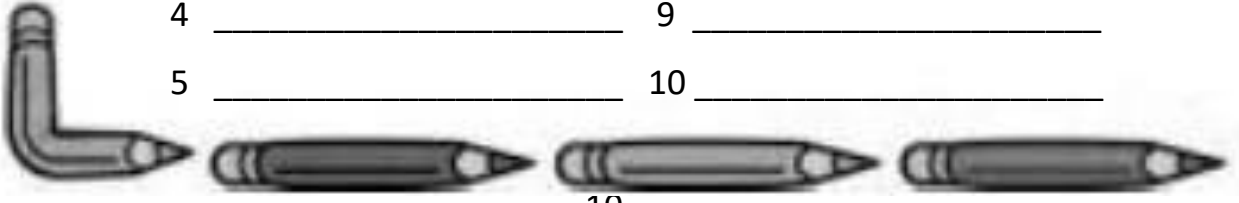
1 Zet de dicteewoorden in de goede rij.

/tsie/	/sie/
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

2 Welke woorden staan er?
Schrijf de woorden eronder.



1 _____	6 _____
2 _____	7 _____
3 _____	8 _____
4 _____	9 _____
5 _____	10 _____





H Spelling

3 Zet de woorden op het spandoek in het **meervoud** en schrijf ze hieronder. Doe het net zoals in het voorbeeld.



Voorbeeld:

operatie


operaties

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

4 Dictee.

1 _____	4 _____
2 _____	5 _____
3 _____	6 _____




 Woordenschat

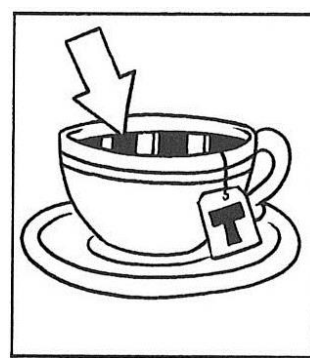
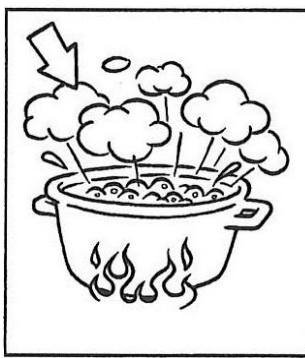
Woordenboek

het gas:	Gas is een stof die de vorm heeft van lucht. Je kunt gas vaak niet zien, maar soms wel ruiken.
de vaste stof:	Een vaste stof is een stof die stevig van vorm is. Hij is niet vloeibaar. De vaste vorm van water is ijs.
de vloeistof:	Een vloeistof is een vloeibare stof, zoals water, limonade en olie. Een vloeistof kan veranderen in een vaste stof.

1

Vul de goede woorden in onder de plaatjes.
Kies uit de woorden in het hok.

de vloeistof de vaste stof het gas





Woordenschat

2 Vul in.
Kies uit de woorden in het hok.

vloeistof vaste stof gas

- 1 Zuurstof is een _____.
- 2 Cola is een _____.
- 3 Boter is een _____ en _____.

Leesbegrip

3 Vul het schema in.
Schrijf de volgorde zo kort mogelijk op.



Wat heb je nodig?

ijs, water en
waterdamp

In welke volgorde
doe je het?

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____



dichtslibben:	Als een rivier of een haven dichtslibt, raakt hij vol met modder. Er kan dan niet meer door gevaren worden.
uitbaggeren:	Als je een rivier uitbaggert, graaf je de modder van de bodem. Dit doe je om de rivier dieper te maken, zodat schepen er kunnen varen.
verspillen:	Als je iets verspilt, gebruik je er meer van dan je nodig hebt. Als je bijvoorbeeld de kraan laat lopen bij het tandenpoetsen, verspil je veel water.
zuinig:	Iemand die zuinig is, probeert zo weinig mogelijk van iets te gebruiken. Hij geeft bijvoorbeeld zo weinig mogelijk geld uit en koopt alleen dingen die hij echt nodig heeft.

1 Zet een rondje rond het goede antwoord.

- 1 Als een rivier of een haven dichtslibt, raakt hij vol met (modder/schelpen/stenen).
- 2 Er kan dan niet meer door (gesurft/gereden/gevaren) worden.
- 3 De rivier of de haven moet dan worden (dichtgeslibd/uitgebaggerd/verspild).
- 4 Een (baggerschip/cruiseschip/vrachtschip) graaft de modder van de bodem.
- 5 Dit doe je om de rivier of haven (dieper/ondieper/zuiniger) te maken, zodat schepen er kunnen varen.





Woordenschat

2 Kijk naar de plaatjes.
 Weet jij welke plaatjes gaan over het **verspillen** van water?
 En welke plaatjes gaan over **zuinig** zijn met water?

1 Vul de goede nummers in de kast in.



1



2



3



4



5



6

verspillen	zuinig
<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

2 Weet jij nog iets anders waarbij je water verspilt?

3 En iets waarbij je juist zuinig bent met water?





Woordenschat

Woordenboek

het watergebrek:	<i>Watergebrek</i> is hetzelfde als waternood. Dan is er niet genoeg water.
de waternood:	Als er <i>waternood</i> is, is er niet genoeg water. Mensen, dieren en planten hebben moeite om te overleven.
de wateroverlast:	Als er <i>wateroverlast</i> is, kunnen de putten en het riool het regenwater niet meer opvangen. Ze stromen over, waardoor straten en kelders vol water komen te staan.
de watersnood:	Een <i>watersnood</i> is een ander woord voor een grote overstroming. Dan komen grote stukken land onder water te staan. Vaak verdrinken er dan mensen en dieren.

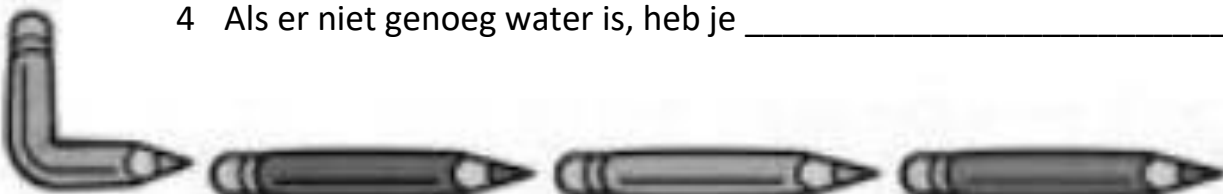


1

Vul in.
Kies uit de woorden in het hok.

waternood watersnood watergebrek wateroverlast

- 1 Als er _____ is, dan is er niet genoeg water.
- 2 Dit is een ander woord voor een grote overstroming:
_____.
- 3 Als het hard geregend heeft en de straten staan vol water heb je _____.
- 4 Als er niet genoeg water is, heb je _____.



 **Stellen**

2

Lees.

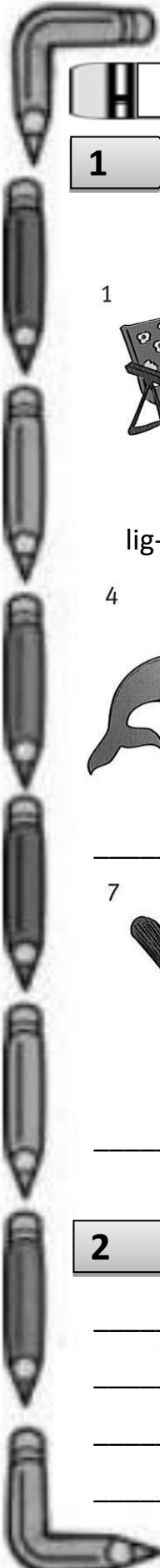
Watergebrek is lastig, maar wateroverlast ook.

Schrijf een korte weettekst bij deze hoofdgedachte.



titel: _____



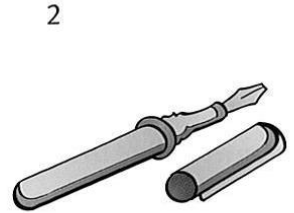


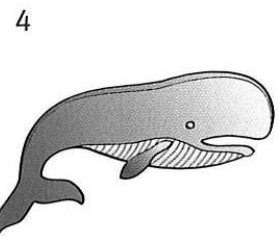
Spelling

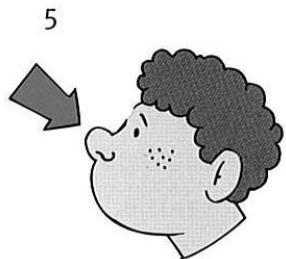
1 Schrijf de woorden die bij de plaatjes horen eronder.
Let op! Elk woord bestaat uit twee andere woorden.
Schrijf daar een streepje tussen. Kijk naar het voorbeeld.



lig-stoel











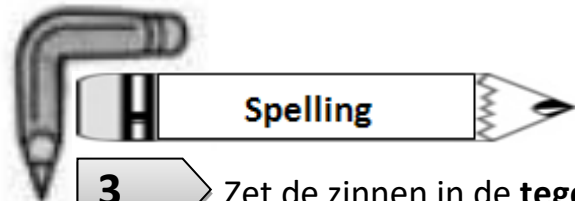


soft-_____



2 Schrijf de woorden met het lettergreepstreepje op de juiste plaats.



**3**

Zet de zinnen in de **tegenwoordige tijd** en schrijf de persoonsvorm op.





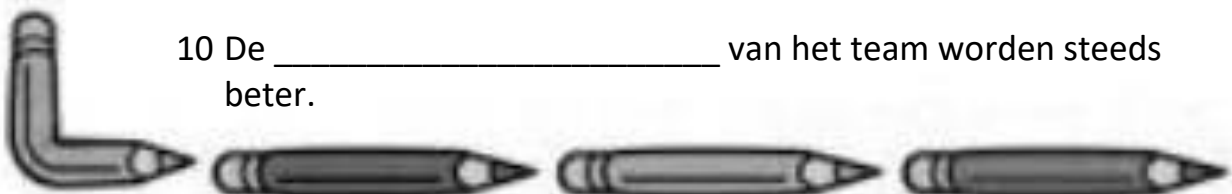
- 1 Jennifer en Ashley stonden voor de flat. _____
- 2 Jimmy was er nog niet. _____
- 3 Hè, wat duurde dat lang. _____
- 4 Waar bleef hij nou? _____
- 5 “Wat nou?”, vroeg Ashley. _____
- 6 Op dat moment kwam Jimmy eraan. _____
- 7 Hij hijgde. _____

4

Schrijf het goede woord in de zin. Kies een woord uit het hok.

demonstratie	prestaties	actie	advertentie	portie
attentie	reactie	politie	vakantie	operatie

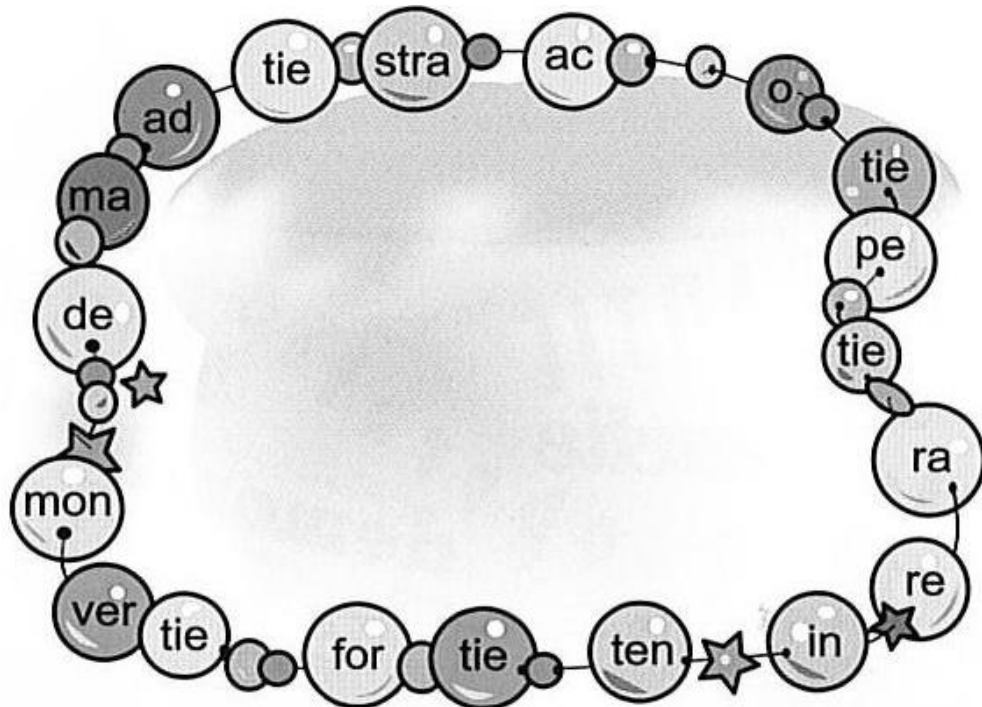
- 1 Na de botsing was de _____ heel snel aanwezig. 
- 2 De _____ voor het dierenasiel heeft veel geld opgeleverd.
- 3 In de _____ gaan we vaak naar het buitenland.
- 4 Bij de _____ voor de vrede lopen veel kinderen mee.
- 5 De meester bestelt voor ons allemaal een _____ fruit.
- 6 Tijdens de _____ wordt de blindedarm weggehaald.
- 7 Welke _____ verwacht je op je brief? 
- 8 In de _____ worden katjes aangeboden.
- 9 De omroepster wil onze aandacht en roept “ _____ !”
- 10 De _____ van het team worden steeds beter.





Spelling

5 Zet de delen van de vijf woorden met **tie** in de goede volgorde bij elkaar. Schrijf ze eronder.







Leesbegrip

1.1

Lees de tekst 'Waterverontreiniging' op bladzijde 80 van het Taalleesboek en vul in.

De onderwerpen van de vier alinea's zijn:

Het hoofdonderwerp is: _____

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

1.2

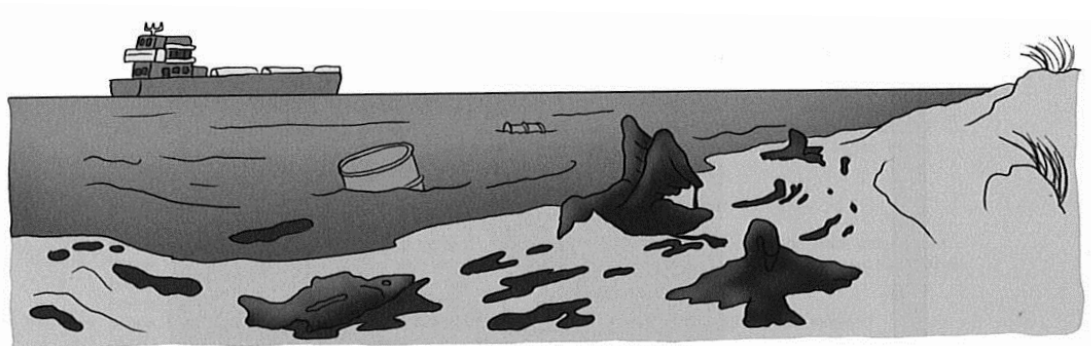
Zoek de belangrijkste zin van elke alinea en schrijf deze zo kort mogelijk op.

alinea 1: _____

alinea 2: _____

alinea 3: _____

alinea 4: _____





Woordenschat

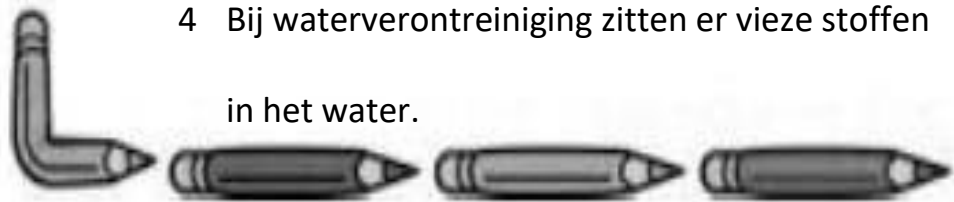
Woordenboek

lozen:	Als je water <i>loost</i> , laat je water weglopen. Bijvoorbeeld afvalwater lozen in zee.
het riool:	Een <i>riool</i> is een buis onder de grond. De afvoerpijpen van de wc en de gootsteen komen uit in het riool. Het vieze water spoelt door het <i>riool</i> weg.
waterverontreiniging:	<i>Verontreiniging</i> is vuil dat ergens niet hoort te zijn. Bij <i>waterverontreiniging</i> zitten er vieze stoffen in het water. Je kunt het water dan bijvoorbeeld niet meer drinken en er niet meer in zwemmen.
de waterzuivering:	<i>Waterzuivering</i> is het weer schoonmaken van vervuild water.

1

Zijn de zinnen goed of fout?
Zet een kruisje in het goede hokje.

	goed	fout
1 De afvoerpijpen van de wc komen uit in de zee.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2 Waterzuivering is het weer vies maken van schoon water.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3 Water lozen doe je bijvoorbeeld in zee.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4 Bij waterverontreiniging zitten er vieze stoffen in het water.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



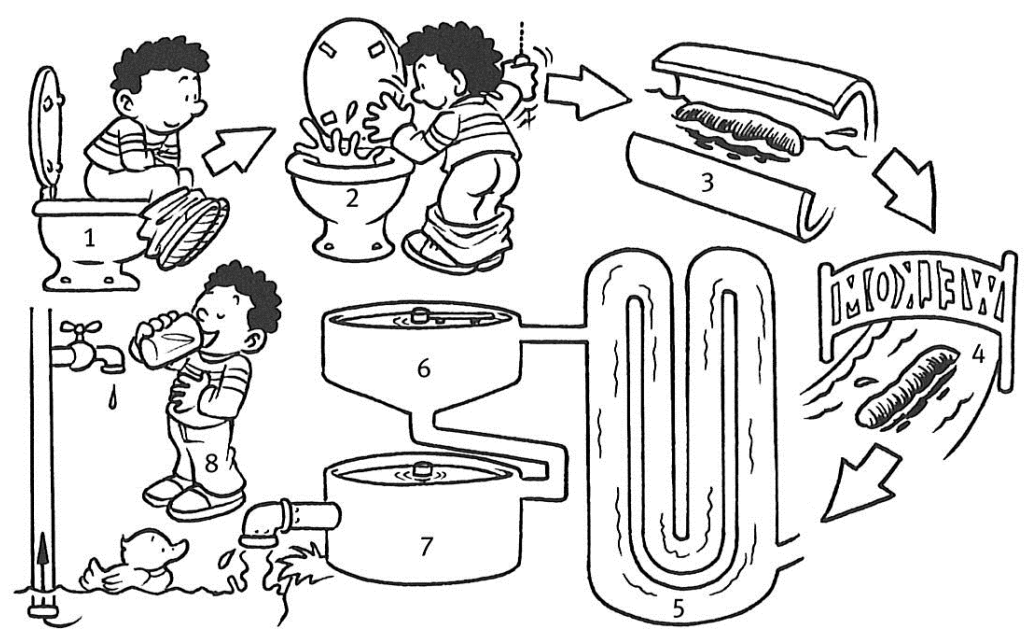


Woordenschat

2

Lees.


Iedereen poept. Ook jij. Die poep wordt geloosd in het riool. Dan is het water vervuild. Dit vieze water kunnen we niet meer drinken. Daarom moet het rioolwater gezuiverd worden. Dit gebeurt bij de waterzuivering. Kijk maar.



Beschrijf wat er op de plaatjes gebeurt. De eerste en de vijfde zijn al voorgedaan.

- 1 Een jongetje zit op de wc te poepen.
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 Dit is het eerste deel van de waterzuivering. Het water is nog vuil.
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____




Woordenschat

Woordenboek**het klimaat:**

Het klimaat is het soort weer dat bij een land of streek hoort.

het weersverschijnsel:

Een *weersverschijnsel* is iets wat heeft te maken met het weer. Storm, onweer, sneeuw, hagel, en regen zijn voorbeelden van *weersverschijnselen*.

de meteoroloog:

Een *meteoroloog* is iemand die het weer bestudeert en voorspelt. Een andere naam voor *meteoroloog* is weerkundige of weerman.

1

Meester Joris vraagt aan de klas wat een **meteoroloog** is. De kinderen geven verschillende antwoorden.



Welke antwoorden zijn goed?

Schrijf de nummers van de juiste antwoorden op. _____


Woordenschat

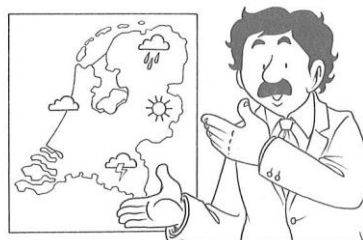
2 Welk **weersverschijnsel** hoort bij welk tekeningetje? Trek de lijnen.

weersverschijnselen

- 1 regenachtig
- 2 onweer
- 3 zonnig
- 4 bewolkt



3 De **meteoroloog** geeft uitleg bij de weerkaart hiernaast.



Maar de weerman maakt af en toe een fout.

Welke zinnen zijn fout?

Streep de foute zinnen aan in het plaatje hieronder.





4

Lees.

Bijvoeglijke naamwoorden die vertellen waar iets of iemand vandaan komt, schrijf je met een hoofdletter.

Vul in:

- 1 Op de _____ (Aruba) stranden is het nooit druk.
- 2 Dat _____ (Suriname) eten vinden zij heerlijk.
- 3 De _____ (Nederland) vlag wappert in de wind.
- 4 De _____ (Spanje) voetballers zijn de beste.

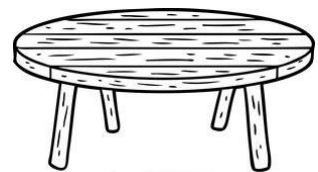
5

Lees.

Bijvoeglijke naamwoorden die aangeven van wat voor stof het zelfstandige naamwoord is gemaakt, eindigen altijd op -en, behalve 'plastic' en 'nylon'.

Vul in:

- 1 Een _____ tafel is van hout.
- 2 Een _____ lepel is van plastic.
- 3 Een _____ doos is van karton.
- 4 Een _____ ketting is van goud.




6

Onderstreep de bijvoeglijke naamwoorden in de volgende zinnen:

- 1 Het mooie meisje woont in een prachtig kasteel.
- 2 Ze maakt de gouden poort open met een speciale sleutel.
- 3 Alleen lieve en aardige mensen mogen binnenkomen.
- 4 Die krijgen dan de lekkerste drankjes en de heerlijkste hapjes.
- 5 Als ze 's avonds weg gaan, krijgen ze een fantastische verrassing.




Woordenschat
Woordenboek
de landkenmerken:

Landkenmerken zijn alle dingen waaraan je een land herkent, zoals de natuur, de bevolking en het klimaat.

het landschap:

Het landschap is hoe je omgeving eruit ziet. Ik woon bijvoorbeeld in een heuvellandschap.

de bodem:

De bodem is de bovenste laag van de aardkorst, bijvoorbeeld de grond waar we op staan.

de bevolking:

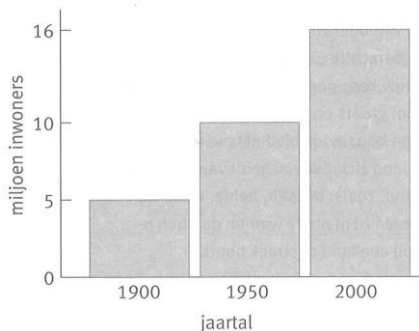
De bevolking zijn de mensen die in een bepaald land of gebied wonen.

de economie:

De economie is alles wat te maken heeft met de rijkdom van een land. Het gaat erom hoeveel geld verdiend wordt en hoeveel geld er uitgegeven wordt.

1

In Nederland woont een grote bevolking in een klein land. De bevolking in Nederland bestaat uit meer dan 17 miljoen mensen. Hieronder zie je een grafiek waarin je kunt zien hoe de bevolking in Nederland vanaf 1900 is gegroeid.



1 Hoe groot was de bevolking in 1900?

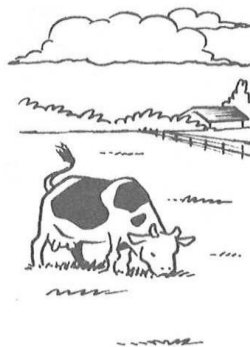
2 Hoe groot was de bevolking in 1950?

3 Hoe groot was de bevolking in 2000?


Woordenschat


- 2** Een landschap is een gebied met natuur. Hieronder zie je vier landschappen. Schrijf eronder welk landschap het is. Kies de namen uit het hok.

berglandschap boslandschap heuvelslandschap weidelandschap



- 3** De kinderen van klas 5 zijn op schoolreisje naar Parke Arikok. Ze hebben een uitkijktoren beklommen en kunnen het landschap nu goed zien. Ze zeggen wat ze zien, maar niet iedereen zegt het goed. Streep door wie het fout zegt.





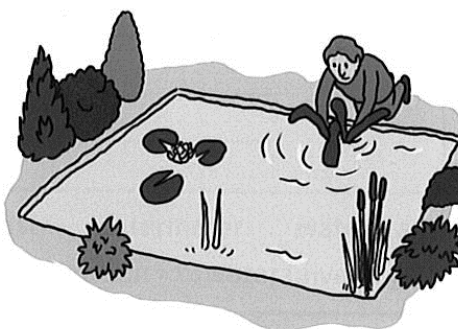
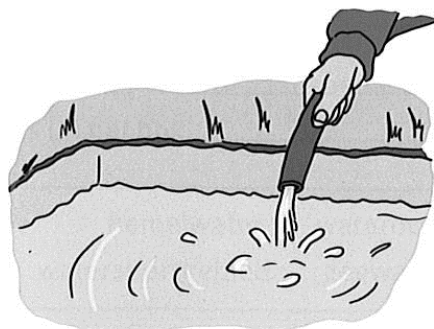
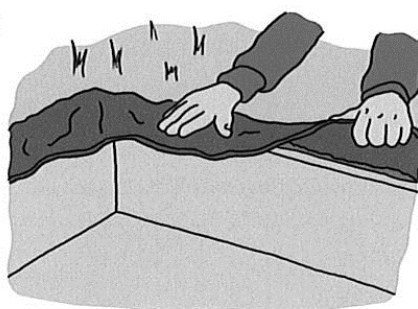
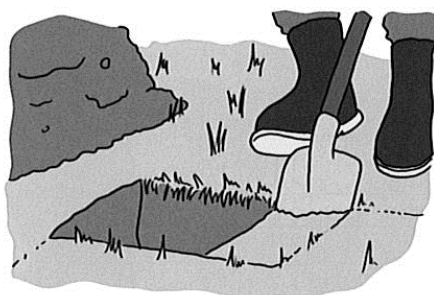
Stellen

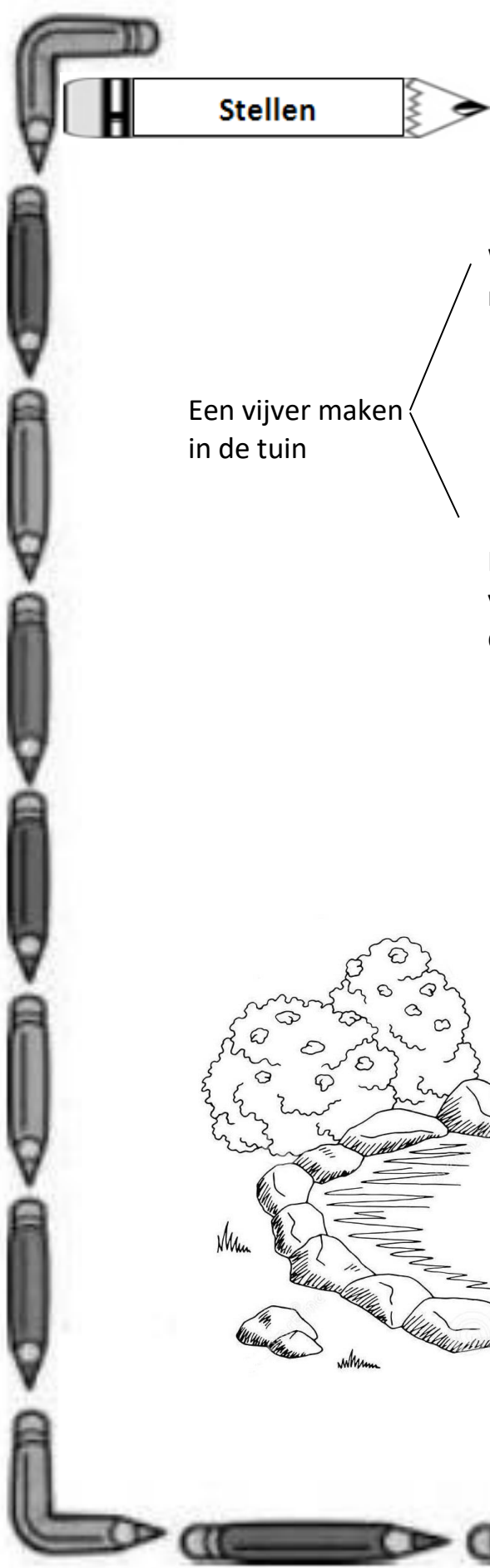
- 4** Lees het schema op bladzijde 91 van het Taallesboek.
Maak de doe-tekst af.

Titel: Tuin sproeien.

Rol de tuinslang uit. Maak de tuinslang vast aan de waterkraan. Leg de tuinslang zo neer, dat hij je niet natspuit. _____

- 5** Maak een schema over een vijver.
Kijk eerst goed naar de tekeningen, dan zie je wat er nodig is en wat je moet doen.





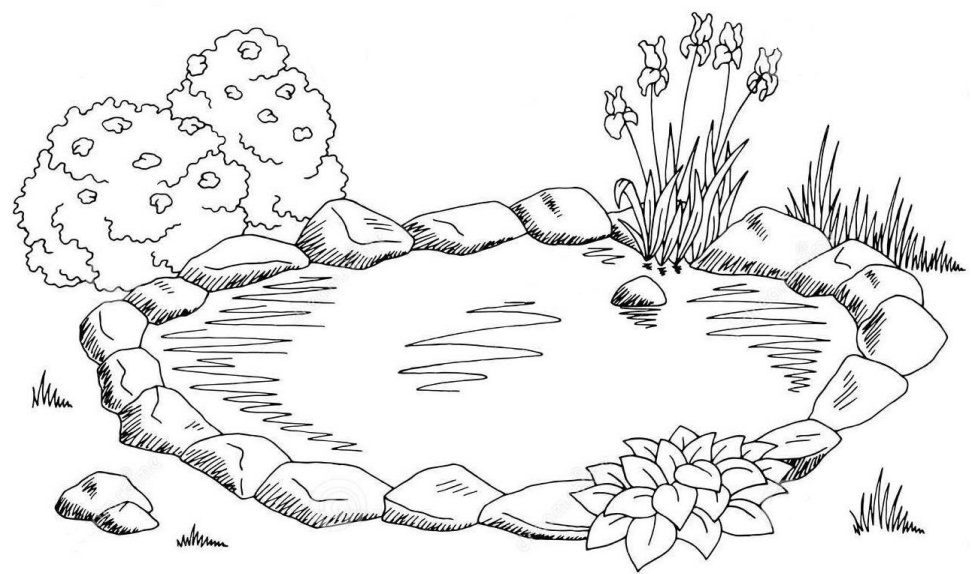
Stellen

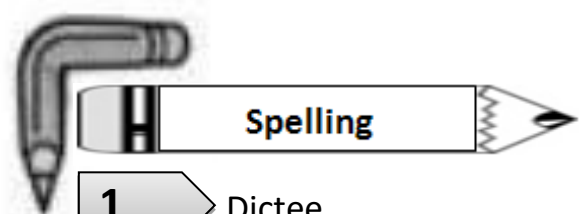
Een vijver maken
in de tuin

Wat is er
nodig?

- schep
- plastic bak
- plastic doek
- tuinslang
- water
- waterplanten

In welke
volgorde
doe je het?





1 Dictee

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

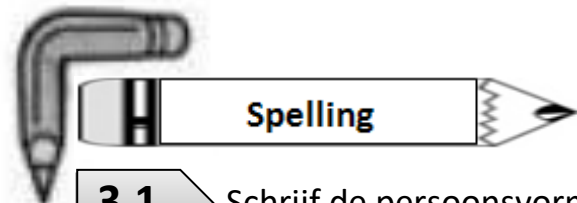


2 Zet de volgende persoonsvormen in de **tegenwoordige tijd**.
 Let goed op of het **enkelvoud** (ev) of **meervoud** (mv) is en schrijf dit erachter.

spookte haalde vonden stond deden schreven

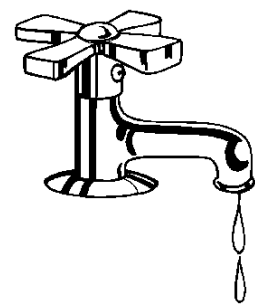
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____





3.1 Schrijf de persoonsvormen van de zinnen op de stippen, maar in de **tegenwoordige tijd**.

1	
2
3
4
5



- 1 De kraan lekte al weken.
- 2 De knecht voerde het paard.
- 3 De Nederlanders werden kampioen.
- 4 De bus stopte vlak bij huis.
- 5 Hij trok een ander shirt aan.

3.2 Welk woord staat er nu van boven naar beneden in het hok?

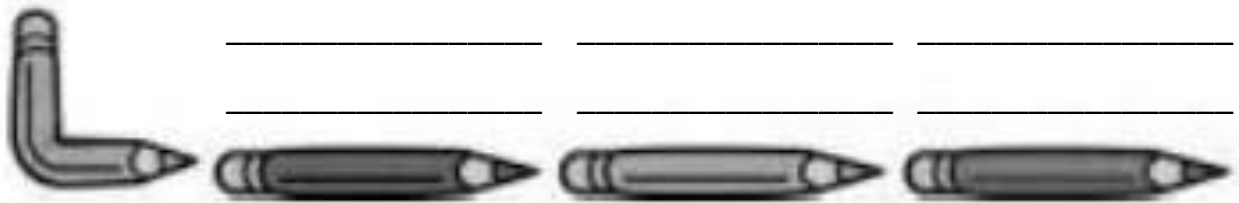
4 Welke woorden horen bij elkaar?
Schrijf ze op en zet een lettergreepstreepje tussen de woorddelen.

vies	1	pad
bos		dag
zon		mes
brood		peuk

bal	2	lood
pot		glas
hoofd		pen
wijn		straat

zwem	3	pop
schrijf		plein
school		schrift
sneeuw		bad

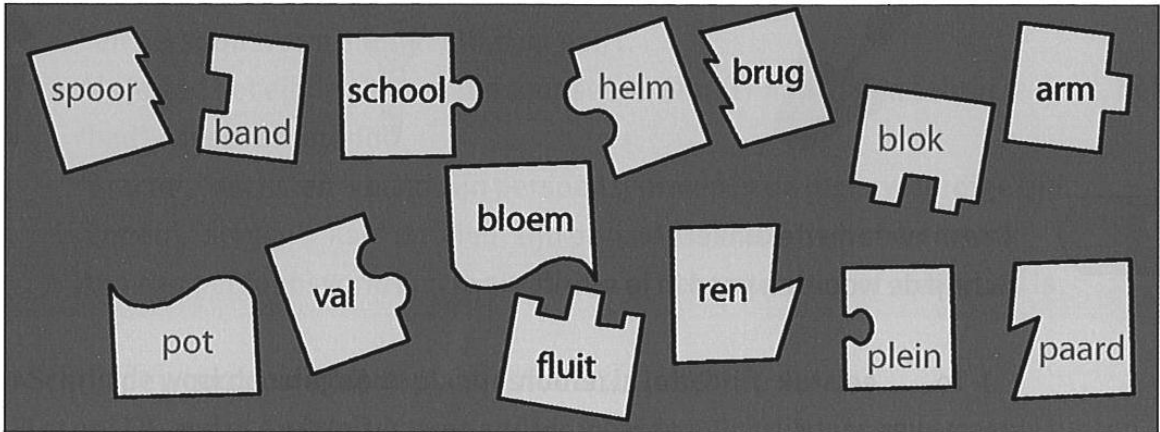
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____





Spelling

5 Zoek de twee puzzelstukjes bij elkaar.
Samen vormen ze een nieuw woord.
Schrijf ze op met een streepje tussen de lettergrepen.







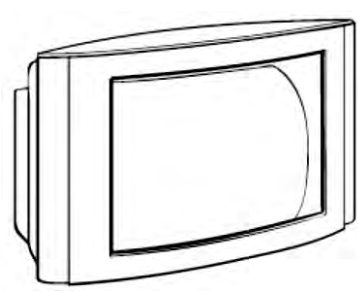
Spelling

1 Lees.

- | 1 | 2 |
|-------------|---------------|
| 1 actie | 9 provincie |
| 2 ruzie | 10 operatie |
| 3 portie | 11 conditie |
| 4 attentie | 12 televisie |
| 5 discussie | 13 prestatie |
| 6 vakantie | 14 politie |
| 7 explosie | 15 eredivisie |
| 8 conclusie | 16 agressie |

tsie

sie





2.1 Schrijf de persoonsvormen op in de **tegenwoordige tijd**.

- 1 Ivan schreef een verhaal. _____
- 2 Hij deed erg zijn best. _____
- 3 Het ging over een wedstrijd. _____
- 4 Hij had al drie zinnen af. _____
- 5 Nu wist hij niets meer. _____

2.2 Schrijf de persoonsvormen op in de **verleden tijd**.

- 1 Wat heeft hij toch? _____
- 2 Hij doet er nooit zo lang over. _____
- 3 Wat staat er in zijn laatste zin? _____
- 4 Twan leest die nog eens. _____
- 5 Gelukkig, hij weet weer iets. _____





3

Zet een rondje om de bijvoeglijke naamwoorden.
In elke zin één.

- 1 Mick duwde het zware vlot van de kant af.
- 2 Het vlot dreef het grote meer op.
- 3 Mick keek met bonzend hart naar de oever.
- 4 Daar verscheen even later een woedende man.
- 5 Hij had een puntige stok in zijn hand.

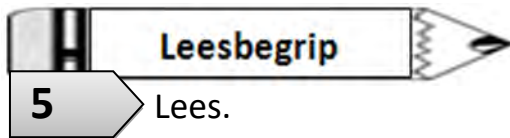


4

Hieronder staat een verhaaltje zonder bijvoeglijke naamwoorden.
Schrijf jij er eens goede bijvoeglijke naamwoorden bij.
Het moeten wel steeds andere woorden zijn.

- 1 Nauwelijks was de hut klaar, of er barstte een _____
onweer los.
- 2 De regen kletterde in _____ stralen neer.
- 3 Bezorgd keek Joey naar het _____ dak.
- 4 Er kwamen _____ druppels doorheen.
- 5 Joey stopte het _____ boek in een _____ zak.





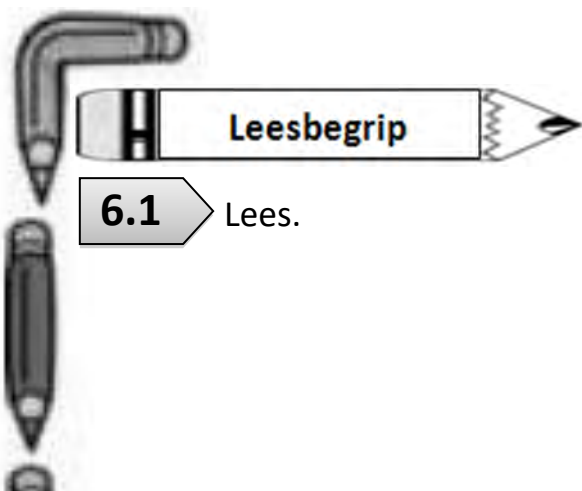
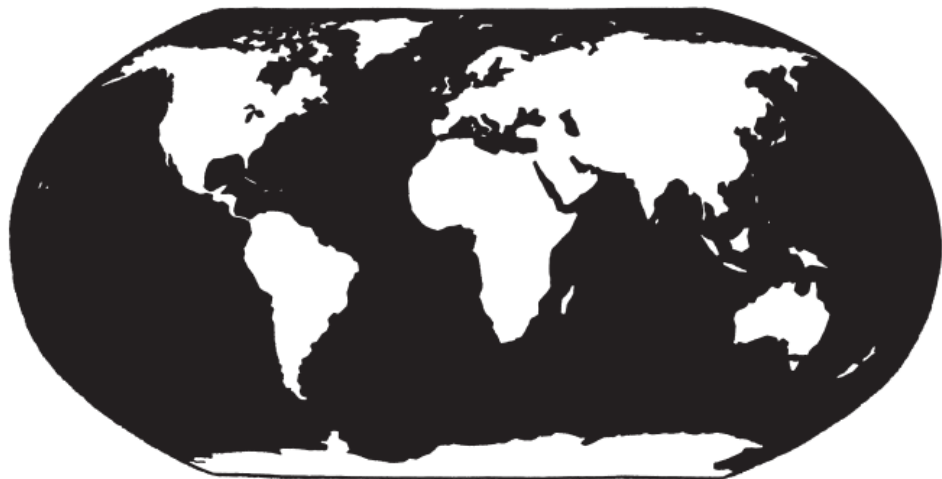
Lees.

Het grootste deel van de aarde bestaat uit water. Er is op aarde ongeveer twee keer zoveel water als land. Het meeste water is zout. Een kleiner deel is zoet. Al het water in de oceanen, meren rivieren, enzovoort noemen we oppervlaktewater.

- 5 Zout water vind je vooral in zeeën en oceanen. Je kunt zout water maar beter niet drinken. Zeewater bevat namelijk heel veel zout. Daardoor kan je lichaam uitdrogen.

- 10 Niet al het water op aarde is zout. Er is ook zoet water. Je vindt het bijvoorbeeld in meren, sloten en rivieren. Ook zoet water is niet direct drinkbaar. Wel als het eerst gezuiverd is.

Niet al het water op aarde vind je aan de oppervlakte. Er is ook een grote hoeveelheid grondwater. Dat is meestal regenwater dat in de grond wordt opgeslagen.



Lees.

Mensen hebben elke dag water nodig. Water krijg je vooral binnen door het te drinken. Per dag heb je ongeveer 2 liter water nodig. Als het erg warm is, is het beter nog meer te drinken.

Niet al het water dat je nodig hebt, hoeft je te drinken.

- 5 Water zit ook in voedsel. Per dag krijg je ongeveer 1 liter water binnen met je voedsel.

Water zorgt ervoor dat je lichaam op temperatuur blijft. Als je koorts hebt bijvoorbeeld moet je veel drinken. Het water neemt de warmte op en door te zweten wordt de warmte

- 10 afgevoerd. Daardoor zakt de koorts.

Mensen kunnen 30 tot 40 dagen zonder voedsel. Zonder water kan een mens maar hooguit 3 dagen. Daarna droogt een lichaam heel snel uit. Dat bewijst wel hoe belangrijk water voor mensen is.



Wat is het onderwerp van de hele tekst?

- a het belang van water
b water in voedsel
c warm water



Leesbegrip

6.2

Wat zijn de deelonderwerpen die bij de alinea's horen?
Kies steeds een woord uit het hok.

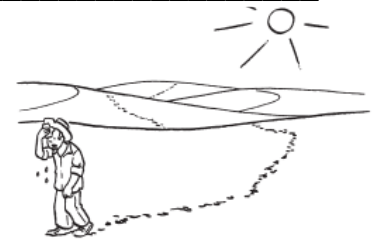
uitdroging voedsel drinken temperatuur

Bij alinea 1: _____

Bij alinea 2: _____

Bij alinea 3: _____

Bij alinea 4: _____



6.3 Wat is de belangrijkste zin van elke alinea?

Bij alinea 1: _____

Bij alinea 2: _____

Bij alinea 3: _____

Bij alinea 4: _____

6.4 Wat is de hoofdgedachte van de tekst?



7.1 Zoek op wat **grondwater** betekent in het Werkboek.

grondwater = _____

7.2 Zoek op wat **de vloeistof** betekent in het Werkboek.

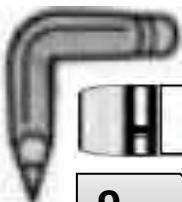
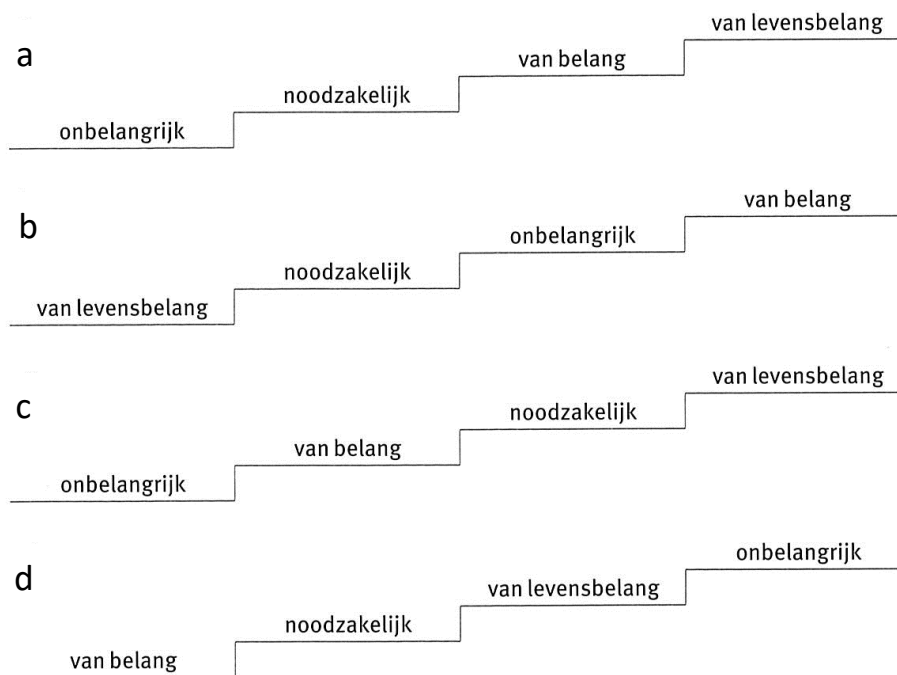
de vloeistof = _____

7.3 Zoek op wat **van belang** betekent in het Werkboek.

van belang = _____

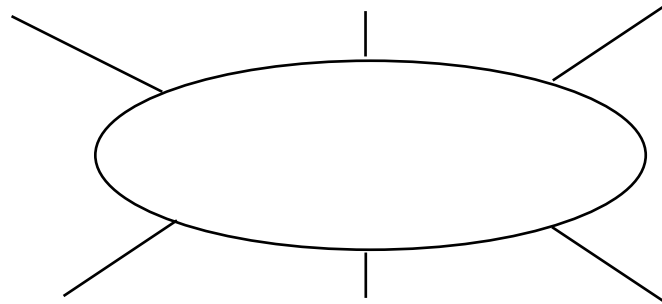
8 Welke woordtrap is goed?

Vul de letter van de goede woordtrap in: _____

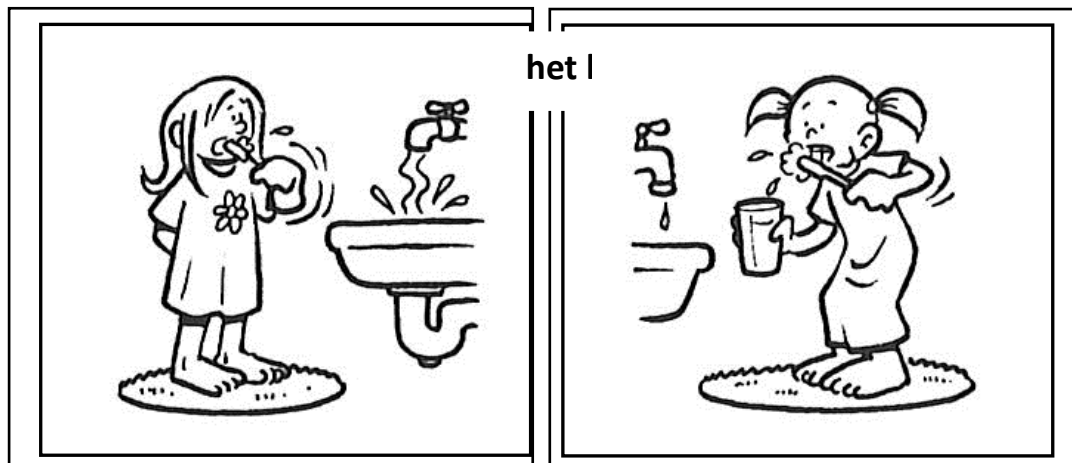


9 Kies de woorden uit het hok die in het Woordweb horen en schrijf ze erin. Bedenk er zelf nog meer bij.

de oceaan	uitbaggeren	de vijver
watersnood	noodzakelijk	het meer



10 Kijk goed naar het plaatje.
Kies het juiste woord en zet er een rondje om.



verspillen/zuinig

verspillen/zuinig



de planten water
geven in de klas

Wat is er nodig?

{ een gieter
een kraan

In welke volgorde

{ de gieter pakken
de kraan aanzetten

doe je het?

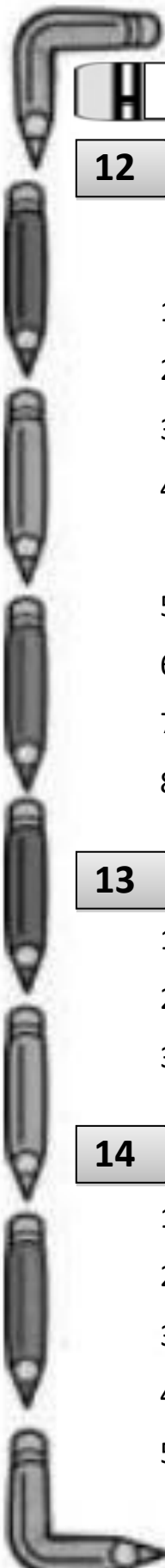
de gieter vullen

de planten water geven


Schrijf de doetekst bij dit schema.

Titel: _____





12 Schrijf steeds een woord op met **tie, si, sie, zie** of **cie**.
Kies uit: statiegeld, vakantie, advertentie, operatie, provincie, nasi, televisie, ruzie.

- 1 In welke p_____ ligt de stad Utrecht?
- 2 Als het v_____ is gaan we meestal kamperen.
- 3 Heb je die leuke a_____ in de krant zien staan?
- 4 Gooi de lege fles maar niet weg; je krijgt er nog
s_____ voor.
- 5 De kinderen vinden elkaar niet aardig, ze maken steeds r_____.
- 6 Wil je bami of heb je liever n_____? 
- 7 Welke arts gaat die o_____ doen?
- 8 Wat is er vanavond op de t_____ te zien?

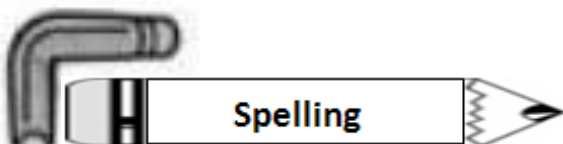
13 Schrijf de persoonsvormen op in de **verleden tijd**.

- 1 Hij doet zijn best. _____
- 2 Waar staat dat? _____
- 3 Hij heeft pech. _____

14 Schrijf de persoonsvormen op in de **tegenwoordige tijd**.

- 1 Floor las een boek. _____
- 2 Haar moeder riep haar. _____
- 3 Maar ze hoorde niets. _____
- 4 Mama schreeuwde harder. _____
- 5 Toen keek Floor op van haar boek. _____



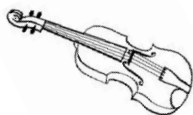


15

Schrijf het goede woord in de puzzel.

Als de puzzel vol is, weet je welk woord je in de zin die onder de puzzel staat, moet schrijven.

1



2 baas van schip

3 dieren die kwaken

4 tweede maand

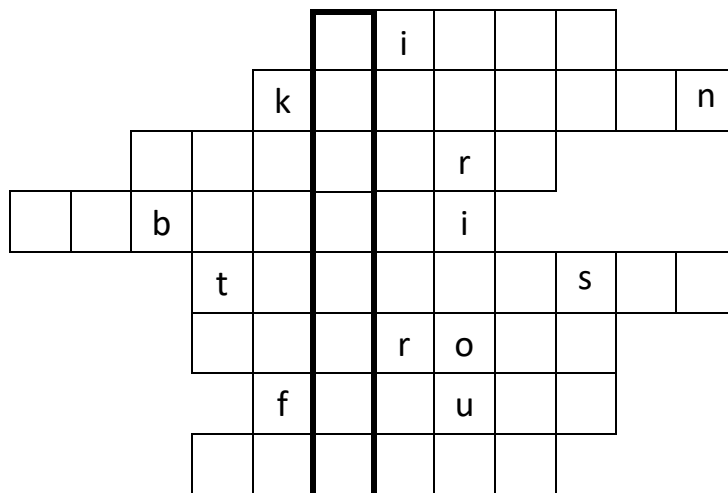
5



6 zure vrucht

7 vorm

8 wereldzee



School is leuk, maar _____ is nog veel leuker!

16

Welke zinnen zijn goed?

Kleur de hokjes voor die zinnen.

- 1 Persoonsvormen eindigen nooit op d.
- 2 Hoor je bij een persoonsvorm een /t/-klank aan het einde, dan moet je het woord niet langer maken.
- 3 De zin '*Wij zetten thee.*' staat in de tegenwoordige tijd en in de verleden tijd.
- 4 De zin '*Hij had een euro.*' staat in de verleden tijd.
- 5 Persoonsvormen eindigen op *t* of *d*.



Leesbegrip

17.1 Lees.



Bij de bereiding van het dagelijks eten is vaak water nodig. Niet als je een boterham smeert natuurlijk, maar wel als er iets gekookt moet worden. Voor het koken van een warme maaltijd heb je bijna altijd water nodig.

5 Aardappelen moeten in water gekookt worden. Als de aardappelen gaar zijn, moet je het water afgieten. Dat betekent dat het water wordt weggegooid, zodat de aardappelen overblijven.

10 Ook groenten worden meestal in water gaar gekookt. Denk bijvoorbeeld maar aan boontjes, wortelen of boerenkool. Zelfs bij groenten in blik of in een pot zit vaak water. Dat is meer om de groente op te warmen dan om te koken.

15 Bij het ontbijt kan water ook van pas komen. Wat dacht je van een gekookt eitje? Ook daarvoor is water nodig. En een kopje thee of koffie kan natuurlijk ook alleen maar met kokend water gemaakt worden.

Wat is het onderwerp van de hele tekst?
Zet een kruisje voor het goede antwoord.

- a aardappelen koken
- b water voor de maaltijdbereiding
- c een ei bij het ontbijt



Leesbegrip

17.2 Wat zijn de deelonderwerpen van de tekst?

Kies uit de woorden en zinnen in het hok en schrijf ze op de juiste plaats.

Je hebt niet alle woorden nodig.

groenten in blik
 water is vaak nodig om eten te bereiden
 boterhammen
 het opwarmen van groenten
 bij het ontbijt kun je water goed gebruiken
 aardappelen afgieten
 groenten worden meestal in water gekookt
 aardappelen worden in water gekookt



alinea 1 : _____

alinea 2: _____

alinea 3: _____

alinea 4: _____

17.3 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst?

Schrijf het op.

17.4 Schrijf een goede titel voor de tekst op.



**Stellen****18**

Water is lekker fris om te drinken.
Maar water is ook leuk om in te zwemmen
of mee te spelen.
In de oceaan kun je bijvoorbeeld duiken
en onder water naar de vissen kijken.
En in een ven kun je lekker zwemmen.



Wat vind jij het leukste om te doen met water?
Schrijf er een kort verhaaltje over van 5 regels.





Woordenschat

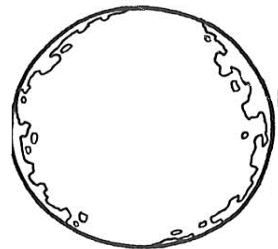
19 Welke zinnen gaan over de rolmaat? En welke over de duimstok? Zet een streep tussen de goede zinnen en het plaatje dat erbij hoort.

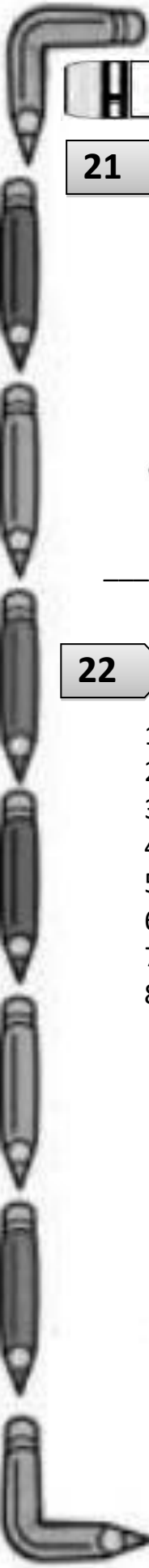
- 1 Je kunt mij oprollen.
- 2 Je kunt mij opvouwen.
- 3 Ik ben meestal van hout gemaakt.
- 4 Ik ben van metaal gemaakt.
- 5 Je kunt mij gemakkelijk in je zak stoppen.
- 6 Als je mij in je zak stopt, steek ik er nog een stuk uit.
- 7 Met mij kun je meten hoe lang iets is.



20 Zet het goede woord onder het plaatje. Kies uit de woorden uit het hok.

de oceaan het ven het grondwater





Woordenschat

21 Vul de woordparachute hieronder in.



22 Maak de puzzel door de goede antwoorden in te vullen.

- 1 als je meer gebruikt dan je nodig hebt
- 2 een klein meertje in het bos
- 3 een grote overstroming
- 4 een buis onder de grond waar de wc op uitkomt
- 5 als een haven of rivier vol met modder raakt
- 6 water dat in de grond zit en kan worden gebruikt om te drinken
- 7 grond
- 8 als er niet genoeg water is

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										




 Woordenschat
 

23 Meneer Joris vertelt.



Het **klimaat** is het weer dat bij een land of streek hoort. Elk klimaat heeft z'n eigen **klimaatkenmerken**. Nederland heeft een zeeklimaat. De klimaatkenmerken zijn dat de winters zacht zijn en de zomers koel. Dat komt omdat Nederland bij de zee ligt. Rusland heeft een landklimaat. Daar zijn de zomers warm en de winters erg koud. Italië heeft een subtropisch klimaat. Daar zijn de zomers heet en de winter zacht. En in Indonesië is een tropisch klimaat. Daar valt heel veel regen en daar zijn de zomers heet en de winters warm.

Schrijf de klimaatkenmerken van elke klimaat op.

landklimaat: _____

zeeklimaat: _____

subtropisch klimaat: _____

tropisch klimaat: _____

**24**

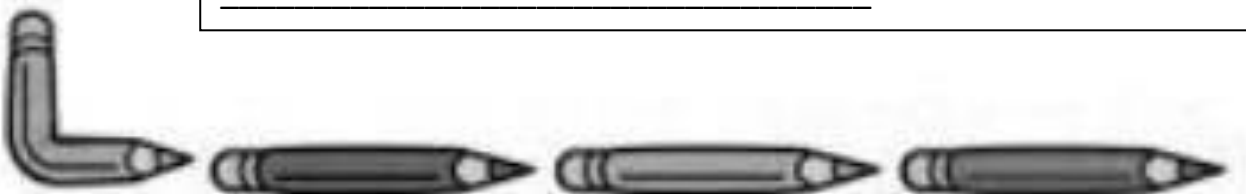
Sommige fabrieken lozen giftig afval in de zeeën. Dieren die in de zee leven kunnen ernstig ziek worden en zelfs doodgaan door het vervuilde water.

Schrijf een korte brief aan de fabrieken die het giftig afval lozen. Schrijf in die brief wat jij vindt van het lozen van giftig afval.

plaats, datum _____

Geachte heer/mevrouw,

Met vriendelijke groet,





Woordenschat

25

Lees.

- Als de economie goed gaat, dan is er weinig armoede in een land. Kies uit het woordhok en vul de tabel in.

veel werkloosheid	weinig werkloosheid
veel wegen	weinig wegen
veel industrie	weinig industrie
veel vrachtvervoer	weinig vrachtvervoer

goed voor de economie

slecht voor de economie

- Wat goed voor de economie is, is vaak niet goed voor het milieu. Kies weer uit het hok en vul in.

goed voor de economie, maar slecht voor het milieu.



